

ХУЛОСАИ НИҲОИИ
шурои диссертатсионии 6D.KOA-079
назди Инститuti фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи
А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон барои
дарёфти дараҷаи илмии номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 18.04.2026, № 43

Дар бораи сазовор донишманди Зафарзода Насима Зафаршо, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ.

Диссертатсияи Зафарзода Насима Зафаршо дар мавзӯи «Мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунории ҷомеа» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-079 назди Инститuti фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон 31 январи соли 2026 (Протоколи № 39) ба ҳимоя қабул гардидааст (734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33; фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз аз 1 октябри соли 2024, №364 ш/д).

Довталаби дараҷаи илмӣ Зафарзода Насима Зафаршо 18 октябри соли 1990 таваллуд шудааст. Соли 2014 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯйи ихтисоси сотсиология бо дипломи сурх хатм намудааст. Солҳои 2017-2020 дар шӯъбаи рӯзонаи аспирантураи кафедраи равандҳои сиёсӣ дар Тоҷикистони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ таҳсил намуда, онро бо муваффақият хатм намудааст. Дар давраи таҳсил дар аспирантура имтиҳонҳои номзадиро бо муваффақият аз фанҳои «Забони хориҷӣ» (забони англисӣ) бо баҳои «хуб» дар таърихи 24.06.2017, «Таърих ва фалсафаи илм» бо баҳои «хуб» санаи 29.11.2017, «Ихтисос: 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ» бо баҳои «аъло» таърихи 28.06.2021 ва «Сиёсатшиносии умумӣ» бо баҳои «хуб» санаи 06.10.2023 супоридааст.

Аз соли 2021 ба ҳайси ассистенти кафедраи равандҳои сиёсӣ дар Тоҷикистони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият менамояд.

Рохбари илмӣ: Муҳабатов Абдусалом — номзади илмҳои фалсафа, профессор.

Муқарризони расмӣ:

1. Комилбек Амид Ёрбек – доктори илмҳои сиёсӣ, ректори Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба номи Моёншо Назаршоев;

2. Бедилзода Ҳусайн Кабут – номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, мудири шуъбаи масоили сиёсии муносибатҳои байналмилалӣи Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ.

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншох Шохтемур дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби ректори ин донишгоҳ, профессор Маҳмадёрзода Усмон Маъмур тасдиқ гардидааст, қайд менамояд, ки диссертатсияи ки диссертатсияи Зафарзода Насима Зафаршо дар мавзӯи «Мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа», таҳқиқоти мукаммал, дорои сохтори ягона, қори мустақилона анҷомёфта ва дорои наwgонии илмӣ мебошад. Диссертатсияи Зафарзода Насима Зафаршо аз рӯйи мазмуну мундариҷаи худ ба талаботи бандҳои 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, № 267 (бо тағйиру иловаҳо бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, № 295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ аст.

Зафарзода Насима Зафаршо оид ба мавзӯи диссертатсия чор мақола дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр намудааст. Инчунин аз рӯйи мавзӯи диссертатсия дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ панҷ маърузаи илмӣ ҷоп намудааст. Интишороти доwtалаб ба талаботибандҳои 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, № 267 (бо тағйиру иловаҳо бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, № 295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Натиҷаҳои асосии диссертатсия ва хулосаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмии муаллиф инъикос ёфтаанд:

Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА–и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъъ расидаанд:

[1]. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Мақом ва нақши ҳокимияти давлатӣ дар раванди демократикунонии ҷомеа. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. Қисми 2. – 2017. - №2/4. - С. 293-296.

[2]. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Ҳокимият ҳамчун падидаи муҳим дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа [Матн] / Н.З. Зафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. - 2018. - №2. - С. 295-300.

[3]. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Навъҳо ва хусусиятҳои ҳокимият. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. Қисми 1. - 2019. - №4. - С. 305-310.

[4]. Зафарзода, Н.З. Истиқлолият падидаи муҳим дар пешрафти ҳаёти сиёсии ҷомеа. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Идоракунии давлатӣ. Маҷаллаи илмӣ сиёсии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. - 2024 - №3 (68). - С. 459-465.

Мақола ва фишурдаи интишорот маҷмуаи маводи конференсияҳои ҷумҳуриявӣ:

[5]. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Нақши ҳокимияти сиёсӣ дар ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Нақши институтҳои сиёсӣ дар ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ: Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ (ш. Душанбе, 12 декабри соли 2018). - Душанбе, 2018. - С. 298-307.

[6]. Зафарзода, Н.З. (Насимаи Зафаршо) Нақши таълимоти либералӣ дар ҷомеаи демократӣ. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Масъалаҳои актуалии равандҳои сиёсии Тоҷикистон (маҷмуи мақолаҳои илмӣ-тадқиқотӣ). Қисми VII. - Душанбе, 2019. - С. 99-104.

[7]. Зафарзода, Н.З. Ҳокимияти легитимӣ асоси суботи сиёсӣ дар раванди ҳаёти ҷомеа [Матн] / Н.З. Зафарзода // Нақши маориф дар мубориза бо ифротгароии сиёсӣ ва терроризм: Маводи конференсияи илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ (ш. Душанбе, 22 феввали соли 2022). - Душанбе, 2022. - С. 382-391.

[8]. Зафарзода, Н.З., Муҳабатов, А. Ҳокимият унсуре муҳим дар ташаккули институтҳои сиёсӣ. [Матн] / Н.З. Зафарзода, А. Муҳабатов, // Шабакҳои иҷтимоии интернетӣ ҳамчун таҳдиди воқеӣ ба амнияти миллии: Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ - назариявӣ (ш. Душанбе, 29-уми ноябри соли 2022). - Душанбе, 2022. - С. 47-53.

[9]. Зафарзода, Н.З. Модернизатсияи сиёсӣ таҷассумкунандаи инкишофи ҳаёти ҷомеа. [Матн] / Н.З. Зафарзода // Роҳҳои пешгирии экстремизм ва терроризм дар шароити имрӯза: Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ назариявӣ (ш. Душанбе, 9 - уми октябри соли 2024). - Душанбе, 2025. - С. 231-236.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои муҳаққиқони зерин ворид шудаанд:

1. Неъмонов Ҷ.М. — нмзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, мудири кафедраи фанҳои гуманитарии Донишгоҳи давлатии тижоратии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст ва чунин эрод дорад:

– Дар баробари муваффақиятҳое, ки дар автореферати диссертатсия вучуд доранд ва диссертатсия сазовори баҳои мусбат мебошад, инчунин эроди ҷузъӣ низ ба мушоҳида мерасад, аз ҷумла мавҷуд будани хатогиҳои имлоӣю техникаӣ.

2. Музафарзода Ф. – номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, мудири кафедраи сиёсатшиносӣ ва робита бо ҷомеаи Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст ва чунин эрод дорад:

– Тақриз ба автореферат мусбат буда, хуб мешуд, ки муаллиф андешаҳои олимони ватаниро бештар мавриди таҳлил қарор меод.

3. Мусоев Ш.М. – номзади илмҳои сиёсӣ, муаллими калони кафедраи фанҳои ҷомеашиносии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ. Тақриз мусбат аст ва чунин эрод дорад:

– Дар баробари он ки тақриз ба автореферат мусбат мебошад, дар автореферат дар баъзе мавридҳо ҳалалдор гардидани пайдарҳамии фикрҳо ба мушоҳида мерасад.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 ва Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъин гардидаанд. Интиҳоби муқарризон ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо дар мавзӯи таҳқиқшуда, яъне «Мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҷомеа» оид ба асосҳои илмию назариявӣ ва амалии ҳокимият дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа, навҳо ва хусусиятҳои ҳокимият, тақсироти ҳокимият омили муҳим дар системаи сиёсии демократӣ ва ҳокимият унсури муҳим дар раванди демократикунонии ҳаёти сиёсии Тоҷикистон ва ғайра қорҳои илмӣ-таҳқиқотиро анҷом додаанд ва мутахассисони шинохтаи соҳаҳои илми худ мебошанд.

Муассисаи пешбар Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншох Шохтемур дар самти омӯзиши масъалаҳои муҳими ҳаёти сиёсии ҷомеа, равандҳои сиёсии ҷомеа ва татбиқи сиёсати давлатӣ дар шароити имрӯза, соҳми назаррас дорад.

Шурии диссертатсионӣ дар асоси таҳқиқоти аз ҷониби докталаби дараҷаи илмӣ анҷом ёфта қайд менамояд, ки дар диссертатсияи мазкур:

– таҳқиқоти мавзӯ аз ҷиҳати илмию назариявӣ ва методологӣ таҳлил карда шуда, паҳлуҳои гуногуни он равшан шудаанд;

– ҳокимият падидаи табию иҷтимоӣ доништа шуда, решаҳои табиӣ ва иҷтимоӣ доштани он муайян ва асоснок карда шудааст;

– алоқамандии ҳокимият бо дигар институтҳои сиёсӣ хусусияти объективӣ дошта, ҳокимият ҳамчун унсури асосии давлат муайян ва маънидод карда шудааст;

– мақом ва нақши тақсироти ҳокимият дар таъмини самаранокии ҳокимият барҷаста арзёбӣ карда шудааст;

– нерумандии ҳокимият дар ташаккули инкишофи институтҳои демократӣ асоснок карда шудааст;

– нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҳаёти сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон калидӣ муайян ва дақиқ карда шудааст.

Вазифаҳои таҳқиқоти диссертациониро мақсади таҳқиқот муайян менамояд ва иҷрои онро ҳалли чунин вазифаҳо дар бар мегирад:

- таҳлили асосҳои илмию назариявӣ ва методологии мавзӯ;
- таҳқиқ намудани навъҳо ва хусусиятҳои ҳокимият;
- дар заминаи омӯзиш ва таҳлил муайян намудани нақши ҳокимият ҳамчун падидаи муҳим дар раванди ҳаёти сиёсии ҷомеа;
- муайян кардани муҳимияти тақсимои ҳокимият ва самаранокии он дар низоми сиёсии демократӣ;
- муайян намудани нуруи ҳокимият дар ташаккули институтҳои демократӣ;
- муайян намудани мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунонии ҳаёти сиёсии Тоҷикистон.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот бо он асоснок мегардад, ки дар доираи диссертатсия ҷанбаҳои илмию назариявии масъалаҳои марбут ба ҳокимият ва механизмҳои фаъолияти он дар низоми сиёсӣ бо таъки ба дастовардҳои илмӣ муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ мавриди таҳлил ва тақмил қарор дода шудаанд. Дар раванди таҳқиқот консепсияҳо ва назарияҳои муосири сиёсӣ истифода гардида, онҳо барои шарҳу тавзеҳи илмӣ моҳият, сохтор ва хусусиятҳои амалии ҳокимият мутобиқ гардонид шудаанд. Ҳамзамон, натиҷаҳо ва ҳулосаҳои бадастомада метавонанд ҳамчун заминаи мустаҳками назариявӣ ҷиҳати тақмили таҳқиқоти минбаъда дар соҳаи сиёсатшиносӣ, таҳияи асарҳои илмӣ, китобҳои дарсӣ ва курсҳои таълимӣ хизмат намоянд. Инчунин, аҳамияти назариявии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки он ба ғанигардонии донишҳои илмӣ оид ба равандҳои сиёсӣ ва тақмили фаҳмиши илмӣ масъалаҳои марбут ба ҳокимият мусоидат мекунад.

Аҳамияти натиҷаҳои бадастоварданӣ доғалаби дараҷаи илмӣ дар амалия бо он тасдиқ мегардад, ҳулосаҳо ва пешниҳодҳои илмӣ диссертатсия метавонанд дар тақмили механизмҳои фаъолияти ҳокимият ва баланд бардоштани самаранокии идоракунии равандҳои сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди истифода қарор гиранд. Натиҷаҳои таҳқиқот барои таҳия ва татбиқи сиёсати давлатӣ, тақмили санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва барномаҳои соҳавӣ аҳамияти амалӣ дошта, метавонанд ба баланд бардоштани сатҳи самаранокии фаъолияти ниҳодҳои давлатӣ мусоидат намоянд.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки натиҷаҳои бадастомада ба дақиқият ва асоснокии маълумоти истифодашуда,

фарогирии мутаносиби маводи илмӣ-таҳқиқотӣ, инчунин коркарди дурусти натиҷаҳо ва интишороти илмии довталаб таъям менамоянд. Хулосаҳои илмӣ ва тавсияҳои амалии пешниҳодгардида бар асоси таҳлили мукаммали натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ таҳия шуда, бо сарчашмаҳои иттилоотии бозътимод асоснок гардидаанд. Ҳамзамон, сохтори диссертатсия мутобиқ ба талаботи илмӣ буда, қисматҳо ва унсурҳои он бо ҳамдигар пайвастагии мантиқӣ дошта, ягон гуна ихтилофи дохилӣ ба мушоҳида намерасад.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳия, коркард ва таҳлили ҳамаҷонибаи мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он ифода меёбад, ки довталаб дар заминаи таҳлилу омӯзиши доираи васеи адабиёти илмӣ хусусиятҳои асосии мақом ва нақши ҳокимият дар раванди демократикунории ҷомеаро мустақилона муайян ва асоснок намудааст. Аз ҷумла, муайян намудани ҳадафу вазифаҳои таҳқиқот, интиҳоб ва санҷиши сарчашмаҳои иттилоотӣ, дақиқсозии объект ва предмети таҳқиқот, тарҳрезии масъалаҳои асосии илмӣ, коркард ва тафсири натиҷаҳои бадастомада, инчунин таҳияи муқаррароти назариявӣ методологӣ, тавсияҳо ва хулосаҳои илмӣ пурра натиҷаи фаъолияти мустақилонаи довталаб мебошанд.

Маҷлиси шӯрои диссертатсионӣ аз таърихи 18 апрели соли 2026 дар бораи сазовор донишманди Зафарзода Насима Зафаршо ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ қарор қабул намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шӯрои диссертатсионӣ 13 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда 3 нафар. Аз 13 нафар аъзои иштирок дошта дар маҷлис, ба 13 нафар бюллетен тақсим гардид ва онҳо ҷунин овоз доданд: тарафдор – 13 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои беътибор – нест.

Раиси шӯрои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои сиёсӣ

Қувватзода С.З.

Котиби илмӣ
шӯрои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои сиёсӣ

Сангинов Н.Н.